

Het splitten

Henk Lubberding

Nu ik sinds mijn pensionering meer tijd heb ga ik regelmatig met de paddenstoelenexcursies in Zoetermeer mee. (zie ook verslag van Sinie de Jonge).

Een DNA lezer zou makkelijk zijn maar tot dan een mail naar Sinie. Helpt altijd. Klontjes trilzwam in het Buytenpark (Fred Reeder).

Hoewel ik als microbioloog de schimmels in mijn pakket had, beperkte mijn kennis zich tot de fysiologie en biochemie en leer ik nu pas de fascinerende wereld van de taxonomie van schimmels kennen. Het zal echter nog lang duren voordat ik alle paddenstoelen kan determineren, temeer daar er - nog meer dan in de plantenwereld - de behoefte is om elk individu met minimale verschillen te verheffen tot nieuwe soort (het splitten), zonder dat men iets weet over het DNA, de enige echte basis voor soort indeling. Hopelijk maak ik de uitvinding van het apparaat nog mee dat onmiddellijk het DNA afleest wanneer je het tegen een plant of paddenstoel houdt.

Agenda Ledenvergadering KNNV-Zoetermeer

Datum: donderdag 19 februari 2015

Tijdstip: 20.00 uur

Locatie: Leiwater 1, Zoetermeer

1. Opening en vaststelling agenda
2. Mededelingen en ingekomen stukken
3. Verslag van de vorige ledenvergadering, 20 februari 2014
4. Financieel verslag, begroting, kascommissie, aantal leden
5. Nieuwsbrief
6. Publiciteit en website
7. Programma voor 2015 (excursies, lezingen, parkdag e.d.)
8. Contacten met de gemeente etc.
9. Plantenwerkgroep
10. Landelijke KNNV
11. Rondvraag

De begroting wordt apart met deze nieuwsbrief mee gezonden.

Tuinbericht 9 (januari 2015)

Henk Lubberding

Gaspeldoorn (Henk Lubberding)

De gaspeldoorn (*Ulex europaeus*) bloeit in onze tuin bijna het gehele jaar (de foto dateert van begin november). Dat is mooi; het nadeel van gaspeldoorn is zijn vorstgevoeligheid: ongeveer de halve struik wordt in het voorjaar strobruin, maar de voet blijft in leven en loopt weer prachtig uit. Door de vele nuttige eigenschappen is gaspeldoorn op veel plaatsen ingevoerd: wintervoer (!) voor huisdieren en wild, groenbemester, brandhout, verfstofgewas en doornhaag.

Gaspeldoorn komt voornamelijk voor op kalkarme grond en is een ideale broedplaats voor kleine vogels. In Dartmoor (UK) komt de kleine gaspeldoorn (*Ulex minor*) veelvuldig voor, vaak overwoekerd door groot warkruid (*Cuscuta europaea*). Het is ons eenmaal gelukt om ook op onze gaspeldoorn groot warkruid te laten parasiteren.

De Plantenwerkgroep van de afdeling Zoetermeer van de KNNV actief in Noordhove

Fred Janssen

Plantenwerkgroep - Inventarisatie 27 september 2014 – Km-hok 305811

Aanwezig: Bob de Lange, Fred Reeder, Joke de Ridder, Johan Vos, Anke de Bruijn en Fred Janssen

Het beloofde weer een prachtige zomerdag te worden, zaterdag 27 september. Al spoedig verzamelden Bob, Fred R, Joke, Johan, Anke en de scribent dezès zich aan de Lijnbaan/hoek Ruimtebaan. Onze vaste deelnemers Wim en Tilly waren door andere activiteiten verhinderd.

Volle aandacht (Fred Reeder)

Gestart werd aan de zijde van de huizen langs de Zoetermeerse plas. Al spoedig klonken de namen van de bekende planten zoals Grote weegbree, Paardenbloem, Grote Brandnetel, enz. Niet helemaal onverwachts werd ook het Straatliefdegras (*Eragrostis pilosa*) waargenomen. In 1958 heeft dit gras zich in Rotterdam gevestigd in de buurt van de havens, en vanaf de jaren zeventig heeft het zich door de rest van Zuid-Holland verspreid. Sindsdien heeft dit plantje als het ware een veroveringstocht door Nederland gemaakt en zal, zeker in de nazomer, Straatgras als meest voorkomend gras (tussen de straatstenen) van zijn voetstuk

stoten. Autobanden hebben mede gezorgd voor een snelle verspreiding omdat de zadjes tussen de groeven van de banden gaan zitten.

Op alle straten in dorpen en steden tref je dit plantje aan. Over snel inburgeren gesproken... Het staat op plaatsen waar nagenoeg niks wil groeien, in de voegen van stenen en tegels, vaak op parkeerplaatsen, vergezeld door Liggend vetmuur en Gewoon varkensgras.

Prachtige verhalen doen de ronde over dit gras. In de rosse buurten zou dit gras voor het eerst zijn aangetroffen en vandaar uit zijn verspreid door geheel Nederland. Vandaar de naam straatliefdegras. Een leuke anekdote, maar niet op waarheid berustend.

Een bestaande naam voor deze groep grassen is 'liefdegras'. Omdat dit gras hier bijna uitsluitend op straat voorkomt werd de naam logischerwijs 'straatliefdegras'.

De etymologie van 'Eragrostis' is omstreden. We noemen alleen de interpretatie die tot 'liefdegras' heeft geleid. Het eerste deel 'er' komt van `eros`, 'liefde'. `Agrostis' is Grieks voor gras. De soort aanduiding 'pilosa' betekent harig.

De naam heeft de dichter René van Loenen zelfs geïnspireerd tot het maken van een gedicht, dat ik u niet onthouden wil. Het gaat zo:

STRAATLIEFDEGRAS

Tussen stenen ontkiemd
en gegroeid tot een spichtige
uitwas van gras geeft het zaad
zich opnieuw aan de straat.

Het gaat kansloos op weg.
Hecht zich aan Good Year,
kleeft aan Pirelli, gaat scheep
en komt aan achter de loods
van de mosterdfabriek. Schiet
wortel, sneeuwt onder,
vriest dood.

En opnieuw gaat het zaad
in het stof en opnieuw
geeft het aan asfalt zich over,
zoekt het naar warmte,
wacht het op licht.

Poëtischer kan de verspreiding van de plant in kwestie niet worden weergegeven.

Ook vonden we nog een bloeiende Gele Morgenster of was het een Oosterse morgenster?

De Gele morgenster is goed te herkennen aan de alleenstaande bloemhoofdjes met (licht)gele 5-tandige lintbloemen. Deze zijn ongeveer even lang of korter dan de omwindselbladen. De stijlen zijn geel, de helmknoppen geel met een bruinachtig zwarte top. De buitenste lintbloemen hebben een langer lint.

Het grasachtig blad is grijsgroen van kleur. De Gele morgenster is een overblijvende plant van 20 tot 90 cm hoog. Ze is algemeen in het westen en noorden van het land en in het rivierengebied. Elders is ze zeldzaam. Ze groeit op vochtige tot droge, matig voedselrijk, grazige grond. De bloeitijd is vanaf mei tot en met juli. De bloemhoofdjes zijn alleen in de ochtend geopend, begin van de middag sluiten ze zich tot de volgende morgen.

Gele morgenster (Fred Janssen)

Oosterse morgenster (Fred Reeder)

De Oosterse morgenster wijkt af van de Gele door de goud- of oranje gele lintbloemen, die tot dubbel zo lang zijn als de binnenste omwindselbladeren. De helmknoppen van Oosterse morgenster zijn geel en hebben een bruin paarse streep. Oorspronkelijk staat deze ondersoort als zeer zeldzaam te boek maar omdat deze variant van de Gele morgenster deel uitmaakt van allerlei zaaimengsels voor bermen wordt zij steeds vaker waargenomen in onze regio en lijkt de zeldzaamheid vooral iets van het verleden. Ook in Zoetermeer is de Oosterse morgenster de laatste jaren bezig aan een opmars. Dat de plant eind september nog in bloei

stond is te verklaren uit de lange zomer.

In het betreffende km-hok konden we o.a. afstrepen: Glad walstro, Smalle wikke, Knoopkruid (paars), Harig knopkruid en nog een late Peen, die goed te herkennen was aan de kenmerkende naar binnen gebogen omwindselbladen na de bloei (vogelnestje).

Op weg naar de wijktuin Noordhove, waar Bob nog veel werk had gestoken in de aanleg van een vijver, passeerden we een watertje aan de Nervilijn. Uiteraard werden daar de typische moerasplanten gespot. Het aanwezige kroos kon door het ontbreken van een schepnet niet op de juiste soort worden gebracht. Verder maar weer richting wijktuin. Daar troffen we een waar plantenwalhalla aan, met soorten als Tuinwolfsmelk, Bosrank,

Moeras spirea (Fred Reeder)

Moederkruid, Grote ereprijs, Schijnaardbei, Ronde ooievaarsbek, Klein kaasjeskruid, Hanenpoot en heel veel Basterdamarant (tot 1.50 m. hoog).

Heel opvallend voor de tijd van het jaar was de uitbundige bloei van de Moerasspirea. Hierna gingen we richting verzamelpunt, waar de fietsen waren gestald. We konden terugzien op weer een geslaagde en leerzame inventarisatie-ochtend.

De laatste bloei van 2014 in Oosterheem op 11 en 15 oktober

Joke de Ridder

Plantenwerkgroep - Inventarisatie 11 en 15 oktober 2014 – Km-hok 305833

Aanwezig: Bob de Lange, Fred Reeder, Henk Lubberding, Joke de Ridder, Johan Vos, Anke de Bruijn, Tilly Kester en Wim de Liefde

Deze inventarisatie werd over twee dagen verdeeld omdat 11 oktober de regen ons in een café deed belanden. Dat was natuurlijk geen straf. Bob, Anke, Tilly, Henk, Johan, Wim, en ondergetekende hebben toen vooral het gebied van de Groene Kreek bekeken.

Daar vonden we Kransgras, deze soort verspreidt zich in toenemende mate over de stad en staat nu dus ook in Oosterheem op de kaart. Verder vielen hier de tongvarens op die onder een houten vlonder groeiden en tussen de planken door omhoog kwamen.

De tongvaren (Bob de Lange)

Het was erg nat, de elfde. (Bob de Lange)
bloeit?

Woensdag 15 oktober gingen we verder met bijna hetzelfde clubje (Fred nam de plaats van Henk in).

Het was prachtig weer, een strakblauwe lucht en een aangename temperatuur. Zaterdag hadden we zo'n 60 vrij algemeen voorkomende soorten gevonden in gemaaide berm, langs het water en tussen de stenen. Ook nog bloeiende planten zoals bijv. Smeerwortel, Glanshaver, Rode klaver, Peen, Gewoon biggenkruid, en Wilde cichorei.

De wijk is nog nieuw en de stoepen zijn er vrij schoon (voor wat betreft planten). Helaas nog geen ruige hoekjes. In het gras aan de Orinocostroom vonden we tussen 2 wilgen een plant die we niet op naam konden brengen omdat hij niet bloeide (voor Wim: het was toen 11.15 uur. Wim weet dan wat de coördinaten zijn want hij houdt precies bij waar we lopen).

Volgend jaar kijken als de plant

Brosse melkdistel (Tilly Kester)

Nu liepen we vrij snel door naar het braakliggende terrein tegenover stadsboerderij de Weidemolen, waar we een schat aan ontdekkingen deden. Rugstreeppadjes, verschillende vlinders waaronder een dagpauwoog en een paartje steenrode heidelibellen dat eitjes aan het afzetten was. Er zijn heel wat foto's gemaakt. Maar we kwamen natuurlijk voor de planten. Een ruig, braakliggend terrein is altijd erg fijn om te inventariseren. Naast soorten die je hier verwacht zoals ganzenvoet- en meldesoorten, Herik, Brosse melkdistels met uitzonderlijk fijn verdeeld blad, zagen we Zomprus (met mooie nootjes die op beukennootjes lijken volgens Wim). Kenmerkend voor Zomprus is dat de stengels schuin uit de grond komen. Ook Zeegroene rus, Platte rus, Blaartrekkende boterbloem, Rode waterereprijs en een waterweegbree. Wat het karakter van dit stuk ruigte duidelijk maakt is dat een plas-dras gebied, ideaal is voor de rugstreeppad.

Rugstreeppad (Fred Reeder)

Het werd nog mooier: we vonden Zeegroene ganzenvoet, met de kenmerkende witte berijping op de achterkant van het blad en Basterdamarant (*Amarantus hybridus*). Hé, die staan vlakbij elkaar in de flora, ze behoren tot dezelfde familie, de Amaranthaceae, dat had ik mij nooit gerealiseerd.

Na de koffiepauze op de boerderij klommen we weer de heuvels op het braakliggend terrein op en ja hoor, een onbekende plant. Leuk, maar ook lastig, want waar begin je te zoeken in de flora? Er werden foto's gemaakt en een heel

klein stukje ging met Johan mee. En zo bleek naderhand: we hadden het Tuinbingelkruid gevonden, weer een nieuwe soort voor Zoetermeer!

Nog een paar leuke vondsten: Gewone duivekervel, Beklierde nachtschade, Gewone steenraket en Hoenderbeet in bloei.

Tussen de huizen door liepen we terug naar het station. We sloten de ochtend af met Beekpunge. Een flinke lijst voor deze laatste tocht dit seizoen!

De rugstreeppadden zullen gemeld worden bij de gemeente, het zijn beschermde dieren.

Tuinbingelkruid (Tilly Kester)

Uit het Zoetermeerse botanisch archief

Johan Vos

Op de hoek van de Gaardedreef en Olijfgaarde in Seghwaert ontdekte ik in 1998 enkele exemplaren van de Geelwitte helmblom (*Pseudofumaria alba*). Deze soort was daarvoor nooit eerder in Zoetermeer waargenomen. Qua gedrag vertoont deze soort sterke overeenkomsten dat van de Gele helmblom (*Pseudofumaria lutea*), een in Zoetermeer algemeen voorkomende stadsplant. Dat geldt

Geelwitte helmblom (Johan Vos)

ook voor de standplaats. Een belangrijk verschil, naast de bloemkleur, is dat de bladstelen smalle vleugelranden vertonen. De gele helmblom heeft deze vleugelranden niet.

De Geelwitte helmblom is oorspronkelijk afkomstig uit berggebieden van de Balkan en Italië en breidt zich sinds de jaren '90 van de vorige eeuw sterk uit, met name in de stad. Na deze waarneming uit 1998 hebben we de nieuwkomer nooit meer gezien. Was dit een éénmalig natuurverschijnsel of kijken we niet goed?

Afsluiting seizoen 2014 plantenwerkgroep

Joke de Ridder

Op 26 november kwam de plantenwerkgroep bij elkaar om het seizoen af te sluiten. Ik schreef het al in de uitnodiging: er is dit jaar veel gebeurd.

Ik memoreer even: er zijn veel foto's voor de website gemaakt (o.a. door Bob met zijn camera met ringlicht), Johan is met Wim oude waarnemingen aan het digitaliseren en zoekt of bijzondere planten nog op hun bekende plek staan, ik heb een paar keer een stukje geschreven voor Dichtbij.nl, soms stond het ook in de krant. Het was een warm jaar, er waren veel orchideeën, en we vonden ook veel nieuwe plantensoorten. We zijn ook buiten Zoetermeer actief geweest, bij Het Geertje en in Zoeterwoude in het kader van Bloemrijke Bermen. Voor FLORON hadden we een stadsplanten-excursie, met twee gasten van buiten Zoetermeer. Ook hebben we van heel veel beschermde soorten de coördinaten genoteerd.

Maar al deze zaken kwamen op deze avond niet aan bod. Dat komt omdat 2014 ook een jaar was waarin enkele leden veel meegemaakt hebben in hun persoonlijk leven. Het was goed om daar stil bij te staan. Ook het verlies van Annet heeft op ons allen een diepe indruk gemaakt.

Dit maakte de avond anders dan in andere jaren. Maar ik vond het een fijne avond.

We keken wel vooruit naar komende activiteiten, zoals de winterse plantenjacht. Ik hoop in ieder geval de plantenwerkgroepleden vroeg in het voorjaar weer te zien om een nieuw programma te maken.

Fotograaf Bob (Fred Reeder)

De actualiteit met een natuurhistorische bril bekeken

Johan Vos

Door mijn meer dan 30-jarige werkervaring als stadsecoloog in dienst van de gemeente Zoetermeer wordt mij regelmatig gevraagd naar het natuurhistorisch verleden van deze groene gemeente. Om die reden zal ik in elke Nieuwsbrief een natuuronderwerp belichten met mijn natuurhistorische bril op. (tekening Marianne Ketting)

Orchideeën in Zoetermeer

Tegenwoordig kijken we er niet meer van op. Wilde orchideeën groeien tegenwoordig vrijwel overal in het Zoetermeerse groen. In vochtig hooiland, aan oevers, tussen bodembedekkers en zelfs in tuinen maar dat is niet altijd zo geweest.

Brede wespenorchis 1981, van Tuijlsportpark (Johan Vos)

Toen ik in 1981 bij de gemeente Zoetermeer in dienst kwam had het woord "orchidee" bij de mensen die bij de afdeling groen werkten een magische klank. Zij kenden uiteraard de tropische orchideeën die in de verschillende tuincentra worden aangeboden maar voor inheemse orchideeën moest je toch echt de stad uit, de natuur in was de gangbare gedachte.

Mijn melding uit de zomer van 1981, dat ik een orchidee had ontdekt in het van Tuijlsportpark veroorzaakte indertijd dan ook voor de nodige opwinding. Een stevige vertegenwoordiging van de groenafdeling volgde mij nog diezelfde middag richting Breedbladige wespenorchis (want die was het). Toen ik het plantje aanwees konden mijn collegae ambtenaren hun teleurstelling nauwelijks onderdrukken. Wat dat alles?!

Zo'n jaar later belde Cees Los, de beheerder van de natuurtuin in het Westerpark mij met de mededeling: Johan, ik geloof dat ik een orchidee heb. Toen ik de volgende dag ging kijken was ik getuige van de eerste Brede/Rietorchis in de natuurtuin, althans dat bleek later.

Van Cees had ik gehoord dat er vlak na de aanleg van de tuin hooi van de landschapstuin uit het Haagse Zuiderpark was overgebracht naar de natuurtuin om op deze wijze de vestiging van orchideeën te "bespoedigen". Later doken op veel meer plaatsen in het hooiland in de tuin orchideeën op van het geslacht *Dactylorhiza* (Handekenskruid).

Rietorchis 1984, spoorberm zuidzijde Voorweg – Centrum west (Johan Vos)

Een paar jaar later ontdekte ik een grote populatie Rietorchis in de spoorberm tussen de stations Voorweg en Centrum-West. Het ging om een groep van 60 uiterst uniforme planten met ongevekt blad. Dat het hier om een spontane vestiging ging was mij wel duidelijk.

Vleeskleurige orchis 1994,
voegeiland Westerpark
(Johan Vos)

In 1986 werd ik benaderd door prof. Hans R. Reinhard uit Zwitserland die de evolutie van het geslacht *Dactylorhiza* in Europa bestudeerde en graag de mij toen bekende groeiplaatsen wilde bemonsteren. Na de spoorberm ben ik met hem naar de natuurtuin gegaan. Als kenner raakte hij daar “de weg” volkomen kwijt. Wat daar aan overgangsvormen, hybriden en uitzonderlijke vormen stond was in zijn ogen een absolute onmogelijkheid! Naast Brede en Rietorchis (*D. majalis* subsp. *majalis* en subsp. *praetermissa*), allerlei overgangsvormen, Bos- en gevlekte orchis (*D. maculata* subsp. *fuchsii* en subsp. *maculata*) ook nog Veenorchis (*D. sphagnicola*)! Uiteindelijk heeft hij er van af gezien om de orchideeën uit de natuurtuin te bemonsteren.

In 1994 bezocht de plantenwerkgroep in gezelschap van Ruud Wielinga (orchideeënkenner uit Den Haag) het voegeiland in het Westerpark en ontdekte daar een enorme populatie Vleeskleurige orchis (*D. incarnata*) met overgangsvormen richting Rietorchis. Enkele jaren later was de hele populatie door overmatige konijnenvraat compleet van de aardbodem verdwenen.

Ook in 1994 trof ik in de toen nog braakliggende middenberm van de Oostweg een 60-tal Bijenorchissen (*Ophrys apifera*) aan. Toen deze middenberm 5 jaar later moest wijken voor asfalt heeft de gemeente in stilte een transplantatie-actie ondernomen. Helaas zonder veel resultaat.

In 1999 ontdekte Anja van Beek in het Westerpark een flinke populatie Grote keverorchis (*Neottia ovata*) en twee jaar later ontdekten we in hetzelfde park het eerste exemplaar van het Hondskruid (*Anacamptis pyramidalis*).

Zowel van de Grote keverorchis als van de Bijenorchis en het Hondskruid zijn later nog een aantal nieuwe groeiplaatsen ontdekt. Om de reeks compleet te maken dient ook de Moeraswespenorchis (*Epipactus palustris*) uit de natuurtuin vermeld te worden. Gezien het de natuurtuin betreft kunnen we een spontane uitzaai-actie van een bezoeker niet uitsluiten. De eerste keer dat deze soort voor de natuurtuin werd genoemd is 2005.

Hondskruid 2001, Westerpark
(Johan Vos)

In de jaren dat de gemeente Zoetermeer nog trots was op haar natuurlijk groenbeheer en dhr. Jan van Klink nog beheerder van de recreatiegebieden was, was het gewoonte om hooi van orchideeënrijke plekken uit te leggen op nieuwe kansrijke locaties elders. Dit heeft de

verspreiding van orchideeën in Zoetermeer zeker bevordert hoewel zowel Brede als Rietorchis ook steeds vaker spontaan opdoken op onverwachtse plekken.

Foto 1 Gevlekte orchis of Rietorchis 2014, natuurtuin (Johan Vos)

Dat de verspreiding van orchideeën in Zoetermeer zo succesvol is geweest is zeker niet alleen te danken aan menselijke bemoeienis. Het natuurlijk groenbeheer en het uitbannen van chemische onkruidbestrijdingsmiddelen in 1987 is daarbij zeker van grote invloed geweest. Dat laatste geldt met name voor de Brede wespenorchis die in de loop der jaren in Zoetermeer een algemeen voorkomende stadsplant is geworden. Vorig jaar heb ik grote groepen forse planten (tot 1 m. hoog) tussen de bodembedekkers vlak bij het winkelcentrum Buytenwegh aangetroffen.

Naast roof (orchideeën worden aantrekkelijk gevonden en daarom regelmatig uitgestoken) kunnen we stellen dat het gemiddeld goed gaat met de orchideeënstand in Zoetermeer.

Gedurende het afgelopen jaar heeft de plantenwerkgroep bijvoorbeeld tal van nieuwe groeiplaatsen van bijenorchis ontdekt.

De gevlekte orchis daarentegen baart ons zorgen. Over de identiteit van planten van de enige nog resterende groeiplaats (de natuurtuin) van deze soort heerst twijfel.

Hieronder een recent commentaar van Jos Lammers op twee foto's die ik dit jaar van deze planten heb genomen.

Alhoewel de neiging aanwezig is er het stempel Rietorchis op te drukken (want het westen van het land!) denk ik dat je Gevlekte orchis niet moet uitsluiten. Op de 1e foto zie ik namelijk juist bovenaan de bloeiaar een blad met gevulde vlekjes. Dat laatste zou op Gevlekte wijzen. Maar het blad op de 2e foto ziet er uit alsof er ringvormige vlekken op zitten. Dat wijst dan weer op Rietorchis. De bloeiaar op zich geeft geen uitsluitel. Ook mis ik een beschrijving van het bovineind van de stengel: als geribd en hol (samendrukbaar) dan wijst dat op Rietorchis, indien niet of nauwelijks geribd en vol (niet samendrukbaar) dan is het Gevlekte orchis.

Op basis van habitus en (vaag) ringvormige vlekken op de 2e foto zou ik zeggen Rietorchis.

Foto 2 Gevlekte orchis of Rietorchis 2014, natuurtuin (Johan Vos)

Overleg met de gemeente

Henk Lubberding

1. Natuur en Milieu

Vier keer per jaar overlegt het team Groen Spelen Leren (inclusief de stadsecoloog) van de gemeente Zoetermeer met zo'n 10-15 natuur- en milieuorganisaties. Op de vergadering in september presenteerden alle verenigingen zich aan de nieuwe wethouder, Robin Paalvast, waarbij uiteraard meerdere wensen naar voren kwamen. De belangrijkste zaken die in november aan de orde kwamen, waren: de toekomst van de natuurtuin, Westerparkdag 2015, het project Groen doet goed, Duurzaam Zoetermeer en het Biodiversiteits Actieplan (BAP).

2. Groenbeheer

Twee keer per jaar overleggen vertegenwoordigers van de gemeente met IVN, Vogelwerkgroep Zoetermeer en KNNV over het gevoerde maai- en snoeibeleid. Op de laatste vergadering is het eerste uur uitgetrokken voor uitwisseling van gedachten met de wijkbeheerders (5 van de 7 waren aanwezig). De belangrijkste punten waren de tegenstrijdigheid van belangen bij de verschillende burgers en het geven van de noodzakelijke voorlichting. Het tweede uur was gevuld met het reguliere overleg, waarbij vooral de (nog) niet uitgevoerde motie "Bos beheert zichzelf" ter sprake kwam. Omdat in de gemeente veel waterplassen en -stromen onder beheer van de waterschappen vallen, zal op de volgende vergadering het waterschap Schieland aanwezig zijn om uitleg te geven over hun beleid. Voor meer gedetailleerde informatie de auteur benaderen.

3. De toekomst van de Natuurtuin (Fred Reeder)

Op 22 januari 2014 heeft er een eerste overleg plaats gevonden tussen de gemeente en de natuurverenigingen van Zoetermeer over de toekomst van de Natuurtuin. De toen ingestelde werkgroep heeft de sterke en zwakke punten van de Natuurtuin nu en in de toekomst geanalyseerd en hiervan op 11 november verslag gedaan. Ingeleid door de beheermanager van de gemeente werden de aanwezigen uitgedaagd door de wethouder, de heer Robin Paalvast, om oplossingen en ideeën aan te dragen aangaande het toekomstig beheer van de natuurtuin. Twee sprekers vertelden vervolgens over "hoe het elders is gedaan". Na stevige discussie werd besloten om de huidige werkgroep de sterke en zwakke punten verder uit te laten werken. De resultaten worden aan een door de gemeente aangestelde deskundige overgedragen, die een plan van aanpak voor de natuurtuin in de toekomst gaat opstellen, inclusief de eisen die er aan een eventuele andere beheersvorm moeten worden gesteld. Een serieuze optie is een vereniging met beheersbevoegdheden. In de loop van het voorjaar 2015 wordt er verder vergaderd.

Natuurtuin (Fred Reeder)

Resultaten van de vlindertellingen van 2014

Anke Smits en Johan Vos

In 2014 is de vlinderroute in het Westerpark 17 keer gelopen. Vanwege de capaciteit bij de betrokken natuurverenigingen is dat minder dan voorgaande jaren. Na het rijke vlinderjaar 2013 zitten we nu weer op het niveau van 2012, (rond de 750 waarnemingen totaal) waarmee 2014 in de reeks qua aantallen iets boven het gemiddelde is uitgekomen.

Als we naar de afzonderlijke soorten kijken zien we dat het percentage graslandvlinders t.o.v. het totaal door de jaren heen is gedaald. Van 60% in 1992 naar 34% in 2014!

Van deze groep heeft het bruin zandoogje zich nog het best weten te handhaven. Soorten als Hooibeestje en Argusvlinder zijn (vrijwel) uit het Westerpark verdwenen. Het Bruin blauwtje en de Kleine vuurvlinder weten zich voorsnog op een heel laag niveau te handhaven.

Van de 3 witjes: Groot, klein koolwitje en Klein geaderd heeft de laatste nog de meeste affiniteit met gras-/hooilanden. Deze soort doet het echter in het Westerpark al jaren goed en is na het Bruin Zandoogje de meest waargenomen soort op de vlinderroute.

Oranjetipje (Ies Voogd)

De groep ruigte/bosrandvlinders echter doet het de laatste jaren steeds beter. Naast de spectaculaire opmars van het Bont zandoogje sinds 2009 doet ook het Landkaartje, de Citroenvlinder en het Oranjetipje het relatief goed. Nooit eerder werden er zoveel Citroenvlinders en Oranjetipjes op de route geteld als het afgelopen jaar!

Al vele jaren wordt gefilosofeerd over de oorzaken van de geconstateerde verschuivingen binnen de vlinderstand in het Westerpark. Wellicht speelt de natuurlijke successie van het park daarbij een sleutelrol. Effecten van de inmiddels volwassen geworden beplanting (schaduw en bladval) en de

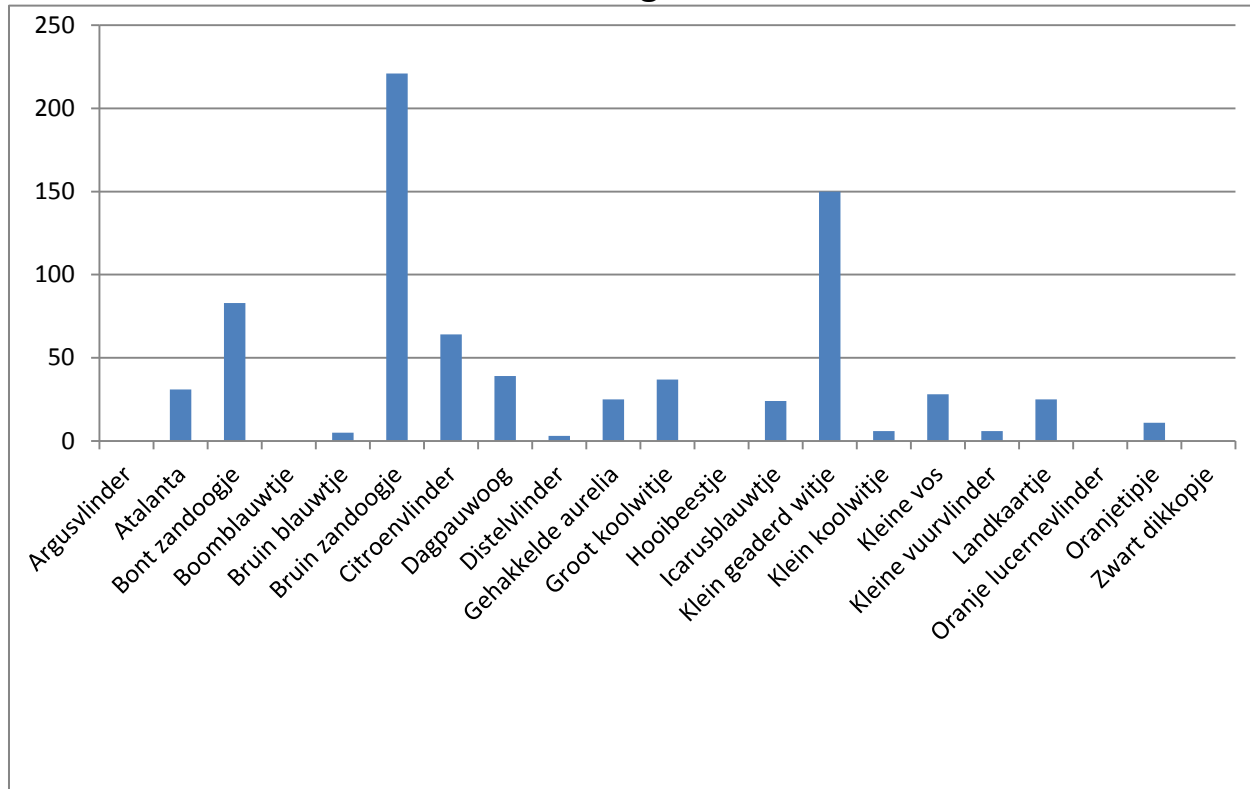
bodemvorming zijn bepalend voor de begroeiing en daardoor ook voor de fauna die daarvan afhankelijk is. Daarnaast zijn natuurlijk ook regionale en nationale ontwikkelingen, zoals de dramatische achteruitgang van de Argusvlinder in Nederland medebepalend voor de lokale vlinderstand.

Citroenvlinder (Johan Vos)

Vlindertellingen 2014

De herfst van 2014 en de natuurtuin

Monique Snoek

De herfst van 2014 is, net als het vorig jaar, relatief warm en zacht verlopen.

Het riet op de dijk is alweer enorm gegroeid; half september gemaaid en nu staat het op de zonnige zuidkant al bijna een halve meter hoog! Ook het gras blijft maar doorgroeien. Pas in de tweede helft december begon het wat kouder te worden...

Lopend over de polderdijk zie ik nogal wat konijnenvraat. De konijnen graven de wortels van de pastinaak bloot en eten ze met smaak op. Overal zie ik gaten en holletjes in de grond. Het blad van de pastinaak ligt er los naast, zeker niet lekker genoeg.

In het voorjaar hebben de konijnen zich ook al te goed gedaan aan de bloemhoofdjes van het kievitseitje (*Fritillaria*). Zo lijkt het net alsof het kievitseitje op de Sawa is verdwenen, maar ze krijgen gewoon de kans niet om te bloeien.

Ik hoop dat de vos weer eens langs komt om de konijnenpopulatie wat in te dammen.

In het poldertje hebben dit najaar weer tijdelijk een 6-tal schapjes gestaan.

Voorheen knabbelde een aantal jonge ooien van het ras 'Drents Heideschaap' het gras na het maaien nog korter. Dit o.a. om de grond zo schraal mogelijk te houden. Maar een paar jonge schapjes in de polder staat natuurlijk ook wel heel leuk!

Echter, de laatste jaren sprongen de schapen telkens over de poldersloot. Er zit altijd wel één hele brutale tussen die begint met 'slootje springen' en uiteindelijk doen alle schapen mee (als er een schaap over de dam is...).

Met als resultaat een ware klopjacht op de ontsnapte rebelse ooiën.

Dit jaar hebben we het eens geprobeerd met een ander schapenras: de Schoonebeker.

Schoonebeker schapenras (Monique Snoek)

Het Schoonebeker schapenras is groter en zwaarder dan het Drents Heideschaap. De Schoonebeker heeft een sierlijk voorkomen, met een lange hals en de relatief smalle kop heeft een zeer typische ramsneus; ook wel Romeinse neus geheten.

In tegenstelling tot het Drents Heideschaap is de Schoonebeker hoornloos en heeft lange oren. De vacht is lang en harig met een groot volume. Kenmerkend is de lange wollige staart die ten minste tot aan de hak reikt.

De dieren zijn sterk en taai. Ze hebben een hoge mate van zelfredzaamheid waar nog veel 'natuur' in zit (aldus

Wikipedia). Maar het meest belangrijk vind ik persoonlijk dat hun karakter heel rustig en vertrouwelijk is...

Dat was al meteen duidelijk nadat ze eind september gebracht werden door Willem, de verzorger van de schapen (gem. Zoetermeer).

Zes paar ogen stonden mij verwonderd en schaapachtig aan te kijken... Het was eerst even wennen natuurlijk. Maar de Schoonebekers waren verder volkomen relaxed en vonden het allemaal wel best in het poldertje.

Bijna 6 weken hebben de schaapjes in de polder gestaan zonder rare uitbraakpogingen. Graag volgend jaar weer Schoonebekers, ...een ideaal ras!

Begin december werd ik gebeld door de Zoetermeerse boswachters, Dennis en Richard. Of ik misschien tijd had om o.a. te assisteren bij het schoonmaken van de bosuil-nestkast. Een leuke en interessante klus, daar zeg ik uiteraard geen nee tegen.

De bosuil-nestkast is gemaakt door vrijwilligers van speelboerderij Het Buitenbeest, en hangt op een dicht begroeide locatie niet zover van de natuurtuin vandaan. Alleen met een hoge ladder is de kast te bereiken.

Bosuilen komen algemeen voor in bossen, parken, en grote tuinen. Het is de op een na grootste uil in Nederland (de grootste is de Oehoe). Het voedsel bestaat voornamelijk uit muizen, verder eten ze ook andere kleine zoogdieren, insecten, wormen en kleine vogels.

Schoonmaken van de uilenkast
(Fred Reeder)

In Nederland zijn ongeveer 5.000 broedende paren. De bosuil is zijn partner trouw voor het leven. Ze kunnen wel 15 jaar oud worden. Al in december/januari beginnen ze met het zoeken van een geschikte nestgelegenheid. Het was dan ook de hoogste tijd om de nestkast schoon te maken. Er kwamen een hoop takjes en rommel uit. Ook resten van braakballen en restanten van eieren. Dit is allemaal bewaard gebleven voor nader onderzoek. De bodem van de nestkast is inmiddels weer voorzien van een nieuwe laag houtsnippers. Dit om het wegrollen van de eieren te voorkomen.

En nu maar hopen dat de bosuilen er weer gebruik van gaan maken... We zullen het zien in het voorjaar, wellicht dat na 4 weken broeden er na zo'n 30 dagen enkele uilskuikens uit de kast kruipen...

Schoonmaken van de uilenkast
(Fred Reeder)

Paddenstoelen 2014

(Sinie de Jonge)

Motto: ze kwamen dit jaar als paddenstoelen uit de grond (want regen en warmte daar houden paddenstoelen van).

1. Lessen op scholen

Opdracht (Sinie de Jonge)

Om meer soorten paddenstoelen te krijgen hebben fanatiekelingen begin dit jaar een houtsnipperpad aangelegd in het Hoekstrapark, hetgeen uitstekend is gelukt. Daarom heb ik dit park gekozen voor de paddenstoellessen op scholen. Met gestructureerde opdrachten gingen enthousiaste kinderen en ouders met behulp van zoekkaarten en spiegeltjes het park in en dankzij de superspeurneuzen werden veel soorten gevonden op de houtsnippers en op ander substraat. In totaal hebben 8 scholen mogen genieten van de wondere wereld van de paddenstoelen.

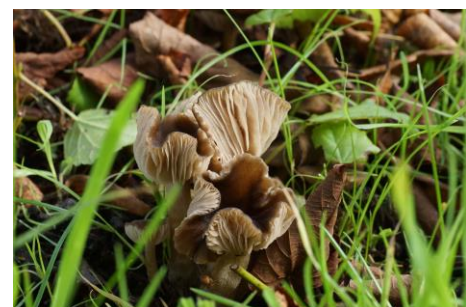

Enthousiaste kinderen (Sinie de Jonge)

2. Rokkeveense bermen

Mede dankzij het beleid om aangepast te maaien zijn weer veel soorten paddenstoelen waargenomen in de Rokkeveense bermen met als hoogtepunt de Broze satijnzwam (*Entoloma transvenosum*) aan de Spectrumsingel. Hoewel ik deze soort al een aantal jaren heb waargenomen, kwam ik er niet uit wat het was en heb ik advies gevraagd aan een specialist in satijnzwammen, Chiel Noordeloos een bekende mycoloog in Gouda.

De volgende ochtend liet hij me al weten dat het de zeer

Broze satijnzwam (Sinie de Jonge)

zeldzame Broze satijnzwam was, die volgens de verspreidingsatlas slechts 1 maal gevonden is in Drenthe. Ze zijn erg breekbaar en vallen makkelijk uit elkaar. De plaatjes zijn vuilroze en vaak met kleine dwarsadertjes. Een geweldige vondst dus. Zo zie je maar wat aangepast maaien op kan leveren!

3. Natuurtuin

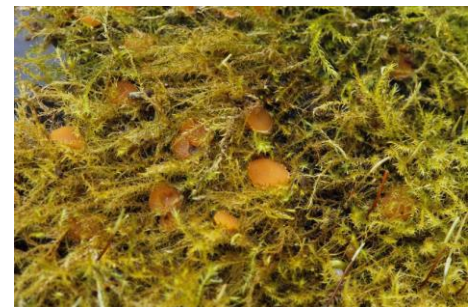

Druppelparasolzwam (Sinie de Jonge)

De Natuurtuin in het Westerpark is ongeveer twee hectare groot en werd in de winter van 1978 aangelegd. De tuin stelt bewoners in de gelegenheid planten en dieren in hun natuurlijke omgeving te zien. In de tuin zijn verschillende landschapjes aangelegd die vroeger in en om Zoetermeer voorkwamen zoals een polder, een griend, akkertjes en een sawa.

Deze prachtige tuin hebben we dit jaar in de maanden maart, juni, september en december uitgebreid onder de loep genomen. Na 31 december stond de teller op 105 soorten, waarvan 8 zeldzame, 7 zeer

zeldzame en 1 zeer zeer zeldzame soort, de Druppelparasolzwam (*Chamaemyces fracidus*). De andere 3 paddenstoelen behoren tot de zeer zeldzame soorten: Pluisdraadmosschijfje (*Lampospora wrightii*), Witdekselkalkbekertje (*Craterium minutum*) en Oranje dwergmycena (*Mycena acicula*).

Pluisdraadmosschijfje (Sinie de Jonge)

Witdekselkalkbekertje (Sinie de Jonge)

Oranje dwergmycena (Sinie de Jonge)

Rest van de zeldzame paddenstoelen:

Westerpark: Oranje inktzwam (*Coprinus erythrocephalus*), de hoed ziet er in het begin oranje uit en wordt later zwart, net als bij de andere inktzwammen en de Kroontjesknotszwam (*Artomyces pyxidatus*).

Balijbos: Witstelige zadelkluiwzwam (*Helvella latispora*).

Oranje inktzwam (Sinie de Jonge)

Prielenbos: Poedermycena (Mycena corynephora).

Witstelige zadelkluiszwam (Sine de Jonge)

In Zoetermeer zijn dit jaar 261 soorten gevonden, waarvan 23 nieuwe. Hiermee komt het totaal voor Zoetermeer op 776.

Zwart geworden Oranje inktzwam (Sinie de Jonge)

Wilt u van dit alles zelf ook eens wat zien loop dan mee met de paddenstoelen werkgroep. Hieronder staat het schema voor 2015 vermeld. Dit schema vindt u ook terug op <http://www.knnv.nl/node/13272>

Paddenstoelenwerkgroep schema 2015

- 15-jan Balijbos: parkeerplaats Stadsboerderij (Kurkhout 100, Zoetermeer)
- 29-jan Extra
- 05-feb Westerpark: parkeerplaats naast Mandelabrug Meerzichtzijde (Bredewater, Zoetermeer)
- 19-feb Prielenbos: parkeerplaats Restaurant Aa-Zicht (Strand 1, Zoetermeer)
- 05-mrt Buytenpark: parkeerplaats Snowworld (Buytenparklaan 30, Zoetermeer)
- 19-mrt Westerpark: parkeerplaats Turfberg bij informatiebord Westerpark, natuurtuin Zoetermeer
- 02-apr Van Tuylpark: parkeerplaats Dutch Water Dreams (van der Hagenstraat 3, Zoetermeer)
- 16-apr Balijbos: parkeerplaats Stadsboerderij (Kurkhout 100, Zoetermeer)
- 30-apr Extra
- 07-mei Westerpark, verzamelen begin van de Turfberg, Zoetermeer
- 21-mei Prielenbos: parkeerplaats Restaurant Aa-Zicht (Strand 1, Zoetermeer)
- 04-jun Westerpark: parkeerplaats Turfberg bij informatiebord Westerpark, natuurtuin Zoetermeer
- 18-jun Nog in te vullen
- 02-jul Balijbos: parkeerplaats Stadsboerderij (Kurkhout 100, Zoetermeer)
- 16-jul Buytenpark: parkeerplaats Snowworld (Buytenparklaan 30, Zoetermeer)
- 06-aug Westerpark: parkeerplaats Turfberg bij informatiebord Westerpark, natuurtuin Zoetermeer
- 20-aug Westerpark: parkeerplaats aan het einde van de Heuvelweg, Zoetermeer
- 03-sep Prielenbos: parkeerplaats Restaurant Aa-Zicht (Strand 1, Zoetermeer)
- 17-sep Westerpark houtsnipperpad: verzamelen Smalingerland 32, Zoetermeer
- 01-okt Balijbos: parkeerplaats Stadsboerderij (Kurkhout 100, Zoetermeer)
- 15-okt Westerpark: parkeerplaats Turfberg bij informatiebord Westerpark, natuurtuin Zoetermeer
- 29-okt Extra
- 05-nov Van Tuylpark: parkeerplaats Dutch Water Dreams (van der Hagenstraat 3, Zoetermeer)
- 19-nov Buytenpark: parkeerplaats Snowworld (Buytenparklaan 30, Zoetermeer)
- 03-dec Prielenbos: parkeerplaats Restaurant Aa-Zicht (Strand 1, Zoetermeer)
- 17-dec Balijbos: parkeerplaats Stadsboerderij (Kurkhout 100, Zoetermeer)

Kroontjesknotszwam (Sinie de Jonge)

De paddenstoelenwerkgroep in actie
(Fred Reeder)

Poedermycena (Sinie de Jonge)

Libellenreservaat Rokkeveen: resultaten 2014

Winfried van Meerendonk

Inleiding: -Op zaterdag 25 mei 2013 werd het eerste Nederlandse stedelijk libellenreservaat door toenmalig wethouder Klaas-Jan de Jong geopend met het onthullen van een gloednieuw informatiebord.

Zie voor de ligging: <http://www.knnv.nl/node/13288>

In 2013 zijn waarnemingen verzameld en is geoefend met de nieuwe telmethode, waarbij op 2x vijf verschillende meetpunten gedurende telkens 5 minuten alle libellen en juffers worden geteld. In 2014 is begonnen met doorlopende systematische tellingen.

Methode:

Van eind april tot en met september 2014 is om de twee weken een libellentelling gedaan met een vaste groep vrijwilligers in wisselende samenstelling. Daarnaast zijn losse telgegevens meegenomen om de occupancy (aanwezigheid) en de aantalsontwikkeling van de diverse soorten libellen en waterjuffers zo goed mogelijk te volgen.

Voor de systematische tellingen is onderscheid gemaakt tussen zandplas, veenplas, kleiplas en riet- en biezenplas. Ook is vanaf de brug aan de westkant van de Watertuin geteld.

Omdat het libellenreservaat geen deel uitmaakt van het landelijk meetnet libellen, maar de gegevens wel worden gebruikt voor de Nationale Databank Flora en fauna (NDDF) is er voor gekozen om de gegevens van waarneming.nl te sommeren. Op die manier ontstaat een zo betrouwbaar mogelijk beeld van de occupancy door het seizoen heen. Juist in het warme jaar 2014 is het van belang om de aanwezigheid

Huidje van de Grote keizerlibel (Arno van Berge Henegouwen)

van libellen tot zelfs in november te noteren. Voor het landelijk meetnet is het ook nodig om te oevers te betreden en daar is, vanwege het drassige terrein en de kwetsbare vegetatie, vanaf gezien. De vlinderstichting is bezig met de ontwikkeling van een app die volgens het protocol "occupancy" gaat werken. Reden te meer om dit model te blijven volgen.

Alle waarnemingen die op papier zijn genoteerd volgens het telschema, zijn ingevoerd op waarneming.nl door ondergetekende. Voor dit artikel is geen onderscheid gemaakt tussen de aanwezigheid in het aangrenzende boezemwater en de waterpartijen. Die gegevens zijn op papier wel beschikbaar en kunnen na enkele jaren een mogelijk patroon laten zien. Gevalideerde, losse waarnemingen van waarneming.nl zijn verwerkt in het totaalbeeld.

Resultaten:

Gedurende het telseizoen 2014 zijn gedurende de systematische tellingen de volgende 17 soorten (in 2013 ook 17 soorten) libellen en juffers waargenomen, zie tabel 1:

<i>Libellen</i>	<i>Waterjuffers en pantserjuffers</i>
<i>Vroege glazenmaker</i>	<i>Vuurjuffer</i>
<i>Gewone oeverlibel</i>	<i>Lantaarntje</i>
<i>Viervlek</i>	<i>Grote roodoogjuffer</i>
<i>Grote keizerlibel</i>	<i>Kleine roodoogjuffer</i>
<i>Bruinrode heidelibel</i>	<i>Watersnuffel</i>
<i>Bloedrode heidelibel</i>	<i>Variabele waterjuffer</i>
<i>Steenrode heidelibel</i>	<i>Azuurwaterjuffer</i>
<i>Paardenbijter</i>	<i>Houtpantserjuffer</i>
	<i>Tengere grasjuffer</i>

Paardenbijter (Arno van Berge Henegouwen)

Tabel 1 soortenlijst libellenreservaat 2014

De soortensamenstelling en het aantal soorten van 2013 is daarmee exact gelijk aan 2014.

Via deze link kunnen de soorten en aantallen direct op waarneming.nl worden bekeken:

[http://waarneming.nl/gebied/species_list/36104?geb_nr=36104&g=5&local_list=0&local_list=1&fam=0&rar=0&from=2014-01-01&to=2014-12-24&kwart=0&s\[\]=S&s\[\]=I&exo=0&abs_exo=0&esc=0&sorteer=alfa&incl=0](http://waarneming.nl/gebied/species_list/36104?geb_nr=36104&g=5&local_list=0&local_list=1&fam=0&rar=0&from=2014-01-01&to=2014-12-24&kwart=0&s[]=S&s[]=I&exo=0&abs_exo=0&esc=0&sorteer=alfa&incl=0)

Met de gegevens op waarneming.nl is het mogelijk om statistieken te bekijken.

Als voorbeeld de Vroege glazenmaker:

<http://waarneming.nl/soort/stats/615?tab=&id=&user=0&area=36104&year=2014&month=0&sex=0>

De gegevens van 2013 en 2014 staan onder elkaar, waardoor een vergelijking kan worden gemaakt.

Conclusie:

Vergaande conclusies over toe- of afname lijken nu nog niet zinvol. De soortensamenstelling is gelijk gebleven en behalve de tengere grasjuffer zijn geen bijzondere soorten waargenomen.

Discussie en aanbevelingen:

In 2013 is krabbenscheer uitgezet in de veenplas en deze plant lijkt goed aan te slaan. Krabbenscheer

Voor het schonen (Winfried van Meerendonk)

haalt veel fosfaat uit het water en creëert daarmee een voedselarm milieu. De plant doet het goed in matig tot voedselrijk water, mits er ook ijzer in het water zit (vaak in kwel) om sulfiet te binden. Wanneer de hoeveelheid sulfiet toeneemt, dan blijkt krabbenscheer sterk af te nemen. In dit krabbenscheermilieu blijken diverse libellensoorten goed te gedijen waaronder groene glazenmaker en vroege glazenmaker. De groene glazenmaker is zelfs geheel afhankelijk van krabbenscheer om eitjes in af te zetten. Alle

beschikbare informatie over de relatie tussen krabbenscheer en groene glazenmaker is te vinden op de speciale site: www.groeneglazenmaker.nl. De groene glazenmaker is nog niet waargenomen in het libellenreservaat maar lijkt een kansrijke soort, mits het oppervlak aan krabbenscheer groot genoeg is.

Om de omstandigheden voor vestiging van de groene glazenmaker te verbeteren werd op maandag 22 december de lisdodde onder water afgemaaid, evenals het riet in de veenplas. Rondom de veenplas is een rietkraag van belang als rustplaats en om de wind te breken. Bovendien zijn er meer insecten te vinden in de luwe, door de zon beschenen delen waar de libellen foerageren.

Onder water maaien (RW Holt)

Door opslag van lisdodde neemt de hoeveelheid licht op de bodem af. Krabbenscheer heeft licht

De geschoonde plas (Winfried van Meerendonk)

nodig om de zuurstof, ontstaan bij de fotosynthese, op te slaan in grote gasblazen van de jonge bladeren. De plant komt dan omstreeks april/mei aan het wateroppervlak en zinkt in oktober naar de bodem. In het hart van de bladeren worden door zowel vroege als groene glazenmaker eitjes afgezet, die vervolgens met het afzinken van de plant overwinteren op de bodem. Vanwege de dikke sliblaag mag de bodem niet teveel omgewoeld worden, anders kunnen de planten niet opstijgen. Gebleken is dat de diepte naar het

midden van de plas meer dan 1,5 meter is. De wortelstokken van de grote lisdodde hebben zich sterk vertakt over de bodem en de beste optie lijkt te zijn om de lisdodde voor en aan het begin van het groeiseizoen terug te dringen. We zitten nog in de experimentele fase en onderzoeken welke behandeling het gewenste effect heeft. De twee elzen langs de veenplas hebben een functie als eiafzetplaats voor de houtpantserjuffers die vooral in de maand september hier massaal eitjes afzetten in de bast van takken die boven het wateroppervlak hangen.

In het overstromde, ondiepe water rond de veenplas zetten heidelibellen hun eitjes af, meestal in tandem. De larven verplaatsen zich bij droogte naar de diepere wateren. Het feit dat er geen of weinig gegevens beschikbaar zijn over het voorkomen van juffers en libellen in de maand augustus heeft veel te maken met het natte weer in de laatste drie weken van die maand. Desondanks zijn er dankzij de hechte telgroep toch nog twee tellingen geweest in die maand.

Met dank aan alle tellers en betrokkenen bij de monitoring van het libellenreservaat en speciaal een woord van dank aan onze faunabeheerders voor hun inzet en gezamenlijke inspanning om de lisdodde letterlijk een kopje kleiner te maken. Vele waardevolle adviezen ontvingen we waar het ging om het beheer van het gebied; de samenwerking met de gemeentelijke vertegenwoordigers was zeer plezierig. Ook dank aan de rondleiders, interesse van buitenaf is er genoeg. Tot in Nieuwkoop aan toe was bij de plaatselijke IVN bekend dat er in Zoetermeer een libellenreservaat is.

Henk houdt het (niet) droog (Winfried van Meerendonk)

De foto's zeggen genoeg.

Bronvermelding:

www.groeneglazenmaker.nl

www.libellennet.nl

Van Swaay, .A.M., Termaat, T & C.L. Plate (2011). Handleiding Landelijke Meetnetten Vlinders en Libellen. Rapport VS2011.001, De Vlinderstichting, Wageningen & Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag.

Het floristisch jaar 2014

Johan Vos

2014 was voor de Zoetermeerse plantenwerkgroep in meerdere opzichten een heel bijzonder jaar. Het jaar stond in het teken van gemis. We zullen het in het vervolg zonder onze Annet moeten zien te redden. Ook de winter van 2013/2014 moesten we missen. Tegelijkertijd was het ook een

Kandelaartje (Joke de Ridder)

bijzonder rijk jaar. Rijk als je kijkt naar het aantal waarnemingen dat we met z'n allen in 2014 verzamelden. We hebben 16 streeplijsten ingevuld met 1758 waarnemingen. Dat is door het jaar heen gemiddeld 110 soorten per lijst/zoektocht. Daarnaast zijn er ook nog tal van losse waarnemingen bij ons gemeld en zijn we er een aantal maal buiten het vastgestelde jaarprogramma op uit getrokken. De eerste zoektocht in 2014 vond op 5 maart plaats, de laatste op 15 oktober, een unicum! Ook is een aantal van ons, wanneer de avonden te kort bleken, nog

terug geweest om aanvullende waarnemingen te doen. Nog los van wat we als plantenwerkgroep dit jaar aan werk hebben verzet, heb ik samen met Cees Los, de flora van de poldertuinen (een gebied, tegenwoordig beter bekend als libellenreservaat) kunnen onderzoeken. Later dit jaar zal ik daar uitgebreid verslag van doen.

Ook bijzonder dit jaar was dat we bijdragen hebben geleverd aan een aantal projecten in de regio. Zo hebben we op 20 augustus vegetatieopnamen gemaakt in een aantal provinciale bermen en daarmee de uitgangspositie (nulwaarde) bepaald. Op 12 april, 14 mei en 19 juli hebben we op verzoek van gemeentebiooloog Baas de plantengroei opgenomen op het hooiland dat Willem van Rijn (van geitenboerderij 't Geertje) gaat beheren, net buiten Zoetermeer. De waarnemingen die we deden aan en in de Benthuiserplas worden opgenomen in het rapport dat bureau Stadsecologie Rotterdam opstelt over deze natuurkern. De bedoeling is dat deze vorm van monitoring elke 5 jaar in de vier Zoetermeerse natuurkernen plaatsvindt.

Gele maskerbloem (Tilly Kester)

En dan nog de 13 nieuwe soorten (voor Zoetermeer) die we dit jaar hebben opgetekend. Dit alles nog los van de oogst aan bijzonderheden die het poldertuinenonderzoek opleverde. Voor een juiste interpretatie is echter nog wel enige nuancering vereist. Er zijn soorten die we al jaren zagen maar nooit eerder aanstreepten. Dit geldt bijvoorbeeld voor: Prikneus (*Silene coronaria*) en Roze ooievaarsbek (*Geranium endressii*) typische voorbeelden van tuinvluchtelingen waarvan we ons dit jaar bewust werden dat ze ook op "natuurlijke" standplaatsen optraden.

Blauwe waterereprijs (Johan Vos)

Ook zijn er soorten die we tot voor kort over het hoofd zagen. Voorbeelden: Grijs mosterd (*Hirschfeldia incana*), Moerasbeemdgras (*Poa palustris*) en Zoete kers (*Prunus avium*). Vooral de eerste twee zijn lastig te herkennen soorten. De Zoete kers is één van de vele houtige soorten die in het groen zijn aangeplant en zich spontaan uitzaaien.

Soorten die we dit jaar voor het eerst hebben gezien zijn:

1. Kandelaartje (*Saxifraga tridactylites*),
2. Blauwe waterereprijs (*Veronica anagallis-aquatica*),
3. Gele maskerbloem (*Mimulus guttatus*),
4. Gevlekte rupsklaver (*Medicago arabica*),
5. Tapijtbloem (*Sutera cordata*),
6. Veldsalie (*Salvia pratensis*),
7. Stekelige hanenpoot (*Echinochloa muricata*)
8. Tuinbingelkruid (*Mercurialis annua*) (foto pagina 6)

Gevlekte rupsklaver (Joke de Ridder)

Ook hebben we nog op een aantal plaatsen Hoge fijnstralen ontdekt die niet voldeden aan de maten die de flora opgeeft voor de bloemhoofdjes (5-11 mm.) Die van onze planten waren veel kleiner. Het bij het Nationaal Herbarium afgeleverde materiaal heeft nog geen definitieve uitspraak opgeleverd. Ton Denters uit Amsterdam meldde dat er soortgelijke planten in Amsterdam zijn opgedoken. Spannend, we houden u op de hoogte.

Hoge fijnstraal (Tilly Kester)

Tapijtbloem (Fred Reeder)

Stekelige hanenpoot (Johan Vos)

Veldsalie (Johan Vos)

Tenslotte

Na een lange, lange herfst komt dan misschien nog wat winter.

Waarna in maart het seizoen weer aanbreekt behalve voor de paddenstoelenwerkgroep want die gaat, zoals u heeft kunnen lezen, het hele jaar door.

Met dank aan medesamensteller Johan en de schrijvers van de stukjes. Fred Reeder

Pony's in het Buytenpark (Fred Reeder)

Herfst in het Westerpark (Fred Reeder)

Volgende Nieuwsbrief

De volgende nieuwsbrief zal in de eerste helft maart 2015 verschijnen.

Kopij van de leden voor de nieuwsbrief **voor 25 februari** richten aan het e-mail adres van Fred Reeder. Reacties op deze nieuwsbrief gaarne via e-mail richten aan de KNNV Zoetermeer.